

URUGVAJ

1. Osnovni podatki:

- Uradno ime: Republica oriental del Uruguay (Republika Urugvaj)**
- Državna ureditev: predsedniška prepublika**
- Velikostna primerjava: malo manjši kot država Washington**
- Površina: 176.215 km²**
- Števila prebivalcev(1998): 3.216.000**
- Gostota: 18,3 preb./km²**
- Najnižja točka: Atlantski Ocean 0 m**
- Najvišja točka: Cerro Catedral 514 m**
- Glavno mesto Montevideo**
- Naravna bogastva: rodovitna prst, potencial vodne energije, rudnine mlajših obdobj**
- Uradni jezik: španski s pridihom Italjanščine in drugih Evropskih jezikov**
- Upravna razdelitev: 19 departmajev**
- Denarna enota: urugvajski peso (UYP)**
- BDP(1996) 18.464 mil. USD; 5880 USD/preb.**
- Povpr. letna realna rast BDP (1990-96): 3,7%**
- Kodi po standardu ISO 3166: URY, UY**

2. NARAVNE RAZMERE:

-**Lega in površje.** Urugvaj leži v J.Ameriki, na S. strani zaliva La Plata. Večinoma ravna in gričevnata dežela. Na J in JV je gričevje zgrajeno iz starih kristalastih skrilavcevin granitov Brazilskega ščita, najvišje pa je v hribovju Cuchilla Grande (najvišji vrh Cerro de las Animas, 501m), onstran katerega je široka dolina Rio Negra. Na SZ je površje iz mezozojskih peščenjakov in mlajših bazaltov. V spodnjem tok Urugvaja in ob zalivu La Plata je 100-120 km široka ravnina iz ilovnato-peščenih naplavin in puhlice. Urugvaj delimo na dva poglobitna dela obmorska ravnina (1/5 vse Urugvajske površine vendar živi v njej večina Urugvajskega prebivalstva) in notranje nižavje. Estencijas-velika posestva

-**Podnebje.** Je subtropsko, z vročimi poletji in milimi zimami. Za poletja so značilna dolga obdobja vročega vremena, pozimi se od J pojavljajo nagli vdori hladnega zraka (posledica so Pamperos-občasni orkanski vetrovi), ko temperature padejo pod 0°C. Padavine so razporejene čez celo leto (nekaj več marec-junij) in se povečujejo od J (900-1000mm) proti S (do 1300mm). Montevideo (smt.jul. 10,5°C.jan.22,5°C, 1011mm padavin).

-**Vode.** Največja reka je Urugvaj(Rio Urugvaj, 1593 km), po njej teče meja z Argentino. Največji rečni sistem je reka Rio Negro. Zajezitev Rio Negra zagotavlja el. energijo umetno narejen jezero pa je največji državni vi pitne vode.

-Tla in rastje. Na mlajših naplavinah ob rekah in v obalnih ravninah so rodovitna obrečna tla, drugod peščena in ilovnata tla, na puhličnih nanosih na Z černoziom. Naravno rastje je bil v notranjosti subtropski zimzeleni gozd, vendar je večinoma izkrčen za pašnike, ob La Plati visokotravna stepa (pampa). Gozdovi pokrivajo samo 5% površine.

3.PREBIVALSTVO IN POSELITEV

-Prebivalstvo. Urugvaj se po prebivalstvenih značilnostih zelo razlikuje od drugih latinskoameriških držav, saj ima večinoma belsko prebivalstvo z nizko rodnostjo in naravnim prilastkom. Močno je odseljevanje v tujino, kjer živi več kot 700.000 Urugvajcev. 1828-1928 se je priselilo ok. 800.000 priseljencev, predvsem iz Španije in Italije. Večinsko prebivalstvo so belci (86%), drugo mestici (8%), mulati in črnci (6%). Po veroizpovedi so rimski katoličani (66%) in protestanti (8%), židje (2%) drugi so versko neopredeljeni. Življenje večine Urugvajcev je na splošno mogoče primerjati z življenjem prebivalcev današnje Španije ali Italije. Sorodnost je najbolj vidna pri jedeh in oblačilih. Večina u. uporablja npr. za prevoz na delo ali iz mesta v mesto dobro urejen in z državnim denarjem podprt avtobusni promet po dobro vzdrževanih cestah. Za uporabo osebnih avtomobilov je gorivo predrago, ker mora država nafto uvažati, urugvajska železnica pa je zastarela in neučinkovita. Podobno kot v sosednji Argentini sta tudi v Urugvaju postala idealizirano življenje in osebnost gavčev(živinorejski pomočniki) del ljudske kulture in etike. Mnogi sedanji gavči še danes nosijo kakšen del starožitnega gavčovskega oblačila, predvsem pončo (klobuk s širokimi in privihnjnimi krajevci in široke hlače zatakne za škornje). Narodna pijača Urugvajcev je čaj mate.

TABELA:

-Poselitev. Urugvaj je zelo redko poseljen, saj večina prebivalcev živi v mestih ob La Plati na J in Z, skoraj polovica na območju glavnega mesta. Večja mesta so Montevideo (1,38mil.,1996), Salto (81.000), Paysanu (76.000), Las Piedras (58.000), Rivera (57.000).

4.DRŽAVNA UREDITEV

Po ustavi iz 15.2.1967 je Urugvaj predsedniška republika. Volilno pravico in dolžnost imajo vsi urugvajski državljani, starejši od 18 let. Predsednika republike izvolijo za pet let na splošnih volitvah; je hkrati tudi predsednik vlade, a ne more biti izvoljen dvakrat zapored.

5.ZGODOVINA

Prvi evropejec, ki je stopil na ozemlje sedanjega Urugvaja je bil Španec Juan Diaz de Solis in je leta 1516 priplul po Riu de la Plata. Kasnejši španski pohodniki so ugotovili, da v teh krajih ni dragih kovin, in zato so Španci za celo stoletje na Urugvaj dobesedno pozabili. Španski naseljenci so zaradi želje po ustavitvi prodiranja Portugalcev proti jugu leta 1726 ustanovili mesto Montevideo. Leta 1777 je Urugvaj postal del španskega podkraljestva La Plata. Portugalci so leta 1821 nazadnje le porazili narodnega junaka generala Joseja Gervasija Artigasa in njegove domače sile (tupamaros). Leta 1825 pa je skupina urugvajskih domoljubov(33 vzhodnjakov) sprožila pod vodstvom Juana Antonia Lavalleje upor proti Brazilcem. Diplomatsko je

posredovala še V.B. in Urugvaj je leta 1825 postal neodvisna republika, leta 1830 pa je dobil prvo ustavo. Nemiri med političnimi skupinami so prepraskali v državljanski vojno(1839-1852). Sredi prejšnjega stoletja je začelo gospodarstvo pešati in Urugvaj se je srečal z konkuranco kmetijskega izvoza drugih držav. Trgovanje z tujino se je zmanjšalo, stroški socialnih programov so naglo poskočili, inflacija pa je posala resna težava. V letih 1965-75 so družbeni nemiri sprožili nastanek terorističnih skupin, najbolj znameniti med njimi so bili tupamaros. Leta 1973 so v politično dogajanje posegli vojaški poveljniki in prevzeli oblast. Vladali so do leta 1985, ko je vlada zamenjala vojaško vodstvo.

6.GOSPODARSTVO

Kljub skromnim naravnim virom je Urugvaj ena od gospodarsko najrazvitejših držav Latinske Amerike z razmeroma visokim življenjskim standardom in manjšimi socialnimi razlikami. Tradicionalno najpomembnejša dejavnost je kmetijstvo z okoli 4% delovne sile in 10% BDP (dve tretjini vrednosti izvoza): od njega je precej odvisna tudi industrija (20% delovne sile, 17,8%BDP). Večina nekmetijskih dejavnosti je zgoščena na širšem območju Montevidea.

Storitvene dejavnosti ustvarijo z delavci v državni upravi in raznih agencijah, šolah, gostinstvu, zdravstvu, bankah kar 68% narodnega bruto proizvoda in zaposlujejo 55% delovne sile. 20% BDP, 19% delovne sile- industrijska proizvodnja(pridelava mesa, izdelava plevmatih...).

-Kmetijstvo

Urugvaj ima 1,32 mil ha njiv in trajnih nasadov (7,5% površine) ter 13,6 mil. ha travnikov in pašnikov (77,3%). Daleč najpomembnejša je živinoreja, predvsem govedoreja (10,68 mil. glav) in ovčjereja (19,9mil. glav). V notranjosti prevladujeta mesna govedorej (izvoz mesa v Brazilijo, ^ile in EU) in ovčjereja (74.000 ton volne, 5. na svetu), na JZ tudi mlečna govedoreja. Zaradi tankih tal in velikih čred imajo ponekod težave zaradi erozije tal.

V poljedelstvu se jo 80. letih najbolj uveljavilo pridelovanje riža ob V. obali (898.000 ton), drugod pridelujejo pšenico, koruzo, krompir, sončnice in sojo. V okolici Montevidea je razvito pridelovanje povrtnine in vinogradništvo, okrog Salte in Rivere tudi sadjarstvo (pomaranče, limone, breskve, hruške).

-Ribištvo je dobro razvito ob V. obali (ulov rib 126.000 ton), vendar se ulov zaradi pretiranega lova zmanjšuje. Glavno ribiško pristanišče je La Paloma.

-Rudarstvo in energetika

Urugvaj nima nobenih fosilnih energijskih virov, od rud pa samo večji nahajališči železove rude na severu in jugovzhodu, a ju ne izkoriščajo.

-Turizem

Večinoma je osredotočen v obalnih letoviščih ob zalivu La Plata. Najpomembnejša središča: Punta del Este in Montevideo